

DOI 10.36074/logos-08.07.2022.080

ЗБАЛАНСОВАНЕ ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ

ORCID ID: 0000-0002-6457-9985

Чеканюк Катерина Олегівна
аспірантка першого року навчання
*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

УКРАЇНА

Нові завдання, поставлені перед системою освіти сьогодні, вимагають високих вимог щодо професіоналізму та постійного розвитку педагога, удосконаленню його діяльності в сучасній освітній системі. Успішність реалізації неперервної освіти залежить від того наскільки вчитель буде здатен підтримувати конкурентоспроможність, важливішими умовами якої стануть такі якості як: активність, ініціативність, здатність творчо мислити, знаходити нестандартні рішення, мислити критично. Важливою складовою безперервного навчання в умовах сьогодення є збалансоване освітнє середовище, сталість якого забезпечить стійкий, професійний розвиток педагога та його адаптація до освітніх вимог[5]. Дослідженням освітнього середовища та розкриттям його суті, значущості для особистості присвячені наукові праці В. Слободчикова, В. Ясвіна. Складність та комплексність поняття «освітнє середовище» на сучасному етапі зумовлює існування різних підходів його осмислення, аналіз наукових джерел дає змогу виокремити деякі з них [4]:

Освітнє середовище – це:	Автори
система впливів і умов формування особистості за заданим взірцем, які містяться в соціальному та просторово-предметному оточенні	В.А. Ясвін
динамічне утворення, системний продукт взаємодії освітнього середовища, управління освітою, місця освіти та самих учасників освітнього середовища	В.І. Слободчиков
система освітніх умов, які необхідні для практичної реалізації цієї освітньої технології та місії навчального закладу, включаючи просторово-предметні умови, систему міжособистісних (соціально-психологічних) взаємовідносин між суб'єктами навчально-виховного процесу та простір різноманітних видів діяльності, необхідних для соціалізації тих, хто навчається, відповідно до вікових особливостей розвитку та індивідуальних інтересів	В.І. Панов
не тільки як умова, але й засіб виховання (як суспільного явища), навчання (як предмет спільної педагогічної діяльності) та розвитку (соціального індивіда – в особистість, спільності – в суспільство)	Г.Ю. Беляєв
динамічна система психолого-педагогічних умов і впливів, спрямованих на розкриття та оптимальний прояв творчої природи психіки обдарованої особистості, включаючи здатність її до довільної саморегуляції своїх дій і станів, відповідно до природних задатків, інтересів, потреб, вимог вікової соціалізації, соціального запиту	Р.О. Семенова

Відомий український вчений А. Білінський вивчаючи термін «освітнє середовище» дає йому характеристику багатоаспектного поняття, та розглядає його не лише як «різноманітну полікультурну освітню систему, а й передумову для створення особистості, яка зможе активізувати свій внутрішній світ, само розвиваючись та само реалізуючись уповні. Український педагог В.О. Сухомлинський у циклі бесід «Розмова з молодим директором», стверджує, що середовище – «це і світ речей, що оточують учня, і вчинки старших, і особистий приклад вчителя, і загальний моральний тонус життя шкільного колективу (як матеріалізується ідея піклування про людину), чуйність, сердечність» [6].

Освітнє середовище – це складна динамічна система, що має здатність видозмінюватися під впливом соціально-педагогічних вимог, а також впливати на креативність особистості. Отже, сприятливе освітнє середовище потрібно створювати враховуючи при цьому систему цінностей, ідеалів, потреб, мотивів, установок здобувачів освіти[3].

Стійке освітнє середовище передбачає взаємодію творчої та духовної співпраці учнів і вчителя на діалогічних засадах, а також моделюючи педагогічні ситуації, особливу увагу потрібно приділяти тому, щоб завдання вирішувались творчо, самостійно, що сприятиме самовдосконаленню особистості. Якість професійного розвитку безпосередньо залежить від створення комфортного освітнього середовища, яке допоможе вчителю розвивати самодостатню особистість, конкурентоспроможною, успішною, мобільною, маючи попит на ринку праці, перспектив кар'єрного зростання, здатну безперервно самовдосконалюватись, вчитись упродовж життя[2].

На думку Осадчий І.Г. модель досконалості освітнього середовища має 8 параметрів:

1. Визначеність. Статут, освітні програми, положення, заходи, рішення закладу - це документи які доступно і зручно подають інформацію про самостійність, властивості та процедури діяльності.

2. Оцінювання. Для цього використовується багато характеристик, які є предметом перевірки, вимірювання й оцінки, що сприяє постійному поліпшенню результатів.

3. Структурованість. Освітнє середовище є упорядкованим і має свою матеріальну базу (приміщення і територія); швидкий доступ до мережі Інтернет та комп'ютерне забезпечення. Нематеріальна база складається з освітніх програм що передбачають право вибору і реалізації людини в освітньому середовищі; організаційне забезпечення педагогічної та навчальної діяльності учнів, кадрове забезпечення діяльності у сфері освіти.

4. Відкритість. Це відкрита, складна, інтегративна, динамічна система, а тому не має чітких меж, частина освітнього простору сучасної людини, що є доречно організованою.

5. Спонукальність. Освітнє середовище зорієнтоване на активі дії, спонукаючи та стимулюючи педагогічну та навчальну діяльність учителя та учня, допомагає застосуванню їхніх ініціатив, спрямованих на досягнення успіху.

6. Динамічність. Зміни в освітньому середовищі викликані потребами замовників освітніх галузі та очікуваними результатами їхньої діяльності.

7. Безпечність. Освітнє середовище є безпечним, що дозволяє його учасникам проявляти свою індивідуальність.

8. Партнерство. Взаємодія учнів, вчителів, батьків які успішно виконують свої функції, головне - педагогіка партнерства [1].

Отже, якість професійного розвитку особистості безпосередньо залежить від створення збалансованого освітнього середовища, а також прагненням та усвідомленням кожного в потребі удосконалення своїх особистісних якостей з метою активного самовдосконалення, самореалізації та саморозвитку в умовах освітнього середовища. Це і є рушійною силою професійного розвитку впродовж усього життя.

Список використаних джерел:

- [1] Осадчий, І. Г. (2019). Внутрішня система забезпечення якості загальної середньої освіти: науково-практичний коментар у запитаннях та відповідях. 92. Вилучено із https://drive.google.com/file/d/1J1mLVOY9ZCYjn48kstaxZ1Wgd3HQ2x8Z/view?fbclid=IwAR3OnJnmHdgu2u5z1BHIQoqxAvirKbLEicm7nlyy0mxdZVqslY_-vEnkFBQ
- [2] Ковальчук, В. І., Масліч, С. В. (2020). Створення середовища професійного розвитку педагогічних працівників закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Вісник Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2 (43), 29–37.
- [3] Ковальчук, В. І. Створення сприятливого освітнього середовища в закладі освіти. Матеріали III Всеукраїнського науково-методичного семінару: Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій (с.13-17). 1 листопада, 2019, Суми: Вінниченко М.Д.
- [4] Лобода, О. Є. (2021). Феномен «Освітнє середовище» з позицій сучасних підходів його осмислення. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, (2), 19-22.
- [5] Мартинець, Л. А. (2017). Управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів у загальноосвітньому навчальному закладі. (с.408). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса.
- [6] Сухомлинський, В. О. (1976). Розмова з молодим директором. Вибрані твори в 5-ти т. (4).